

SIRIUS

ALLARD SCHRÖDER BIJ DE BEZIGE BIJ

- Raaf* (roman, 1995)
Het pak van Kleindienst (verhalen, 1996)
Grover (roman, 1999)
De hydrograaf (roman, 2002)
Terugkeer (verhalen, 2004)
Favonius (roman, 2005)
Nieuwe tijden (essays, 2006)
De econome (roman, 2008)
Amoy (roman, 2009)
Wenst (roman, 2009)
Het meisje met de afstandsbediening (poëzie, 2011)
De dode arm (roman, 2013)
Sebastiaans neus (roman, 2016)
De schone slaper (roman, 2017)

Allard Schröder

SIRIUS

ROMAN

2020

DE BEZIGE BIJ
AMSTERDAM

Copyright © 2020 Allard Schröder
Omslagontwerp Moker Ontwerp
Foto auteur Stephan Vanfleteren
Vormgeving binnenwerk Perfect Service, Reeuwijk
Druk- en bindwerk Wilco, Amersfoort

ISBN 978 94 031 1361 6

NUR 301

debezigebij.nl

Bij de productie van dit boek is gebruikgemaakt van papier dat het keurmerk van de Forest Stewardship Council (FSC®) mag dragen.
Bij dit papier is het zeker dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Voor Annelie

By a route obscure and lonely,
Haunted by ill angels only,
Where an Eidolon, named Night,
On a black throne reigns upright,
I have reached these lands but newly
From an ultimate dim Thule –
From a wild weird clime, that lieth, sublime,
Out of Space – out of Time.

Edgar Allan Poe

Dream-Land

Wat vooraf gaat

(1984)

Er was eens een jongen.

Op een dag laat in de maand augustus van het jaar 1984 had zijn moeder hem vroeger dan gewoonlijk naar bed gestuurd. Waarom ze dat had gedaan, had ze hem niet verteld, hij was pas zes jaar oud en de wegen van de grote mensen waren nog ondoorgrondelijk voor hem. Ze had de gordijnen gesloten en hem belerend toegesproken, slaap was goed voor hem.

Tijd verstreek. Nog altijd lag hij wakker. Buiten stond de zon laag, ze scheen door de gordijnen en vulde zijn kamer met een gedempte maar warme oranje gloed die alle andere kleuren zozeer overheerste dat de jongen dacht dat hij ook warm oranje was geworden en met de dingen in het licht was opgelost; hij had gemerkt dat eerst zijn eigen kleuren vervaagden, daarna hoe hij zijn gestalte kwijtraakte en één werd met alles om hem heen dat hetzelfde weë licht had aangenomen. Angstig probeerde zijn geest zich van hem los te maken, maar zijn lichaam had hem opgesloten. Toen de jongen zich wilde bewegen, gehoorzaamden zijn armen en benen niet meer aan zijn wil, hij kon zelfs niet meer huilen of om hulp roepen. Zijn hoofd was zwaar geworden, het was alsof hij alleen nog maar uit hoofd bestond.

Ga ik nu dood? vroeg hij zich verwonderd af. Als dat zo is, is het anders dan ik had gedacht. Maar hij ging niet dood, in plaats daarvan nam hij zich voor dat hij zich nooit meer in zijn kamer zou laten opsluiten als hij eenmaal volwassen was geworden. Daarna viel hij in een lichte sluimer die hem liet wegglijden uit de oranje wereld.

Toen hij niet veel later wakker werd, was het al donker maar nog geen middernacht. Nog versuft door de slaap probeerde hij de hele en de halve uren te tellen die de klok van de dorpskerk sloeg, maar vertelde zich. Het duurde nog even voor het één uur zou worden.

Omdat hij zolang in het donker had gestaard, hadden zijn ogen hun zin voor de werkelijkheid nog niet terug – het kon ook zijn dat ze zich verveelden. Hij gleed uit bed en schoof de gordijnen voorzichtig opzij. Naar buiten kijkend naar de tuinen, de velden en het bos zag hij dat hij de enige levende ziel op aarde was.

De maan was groot en witter dan ooit. Er stond een heldere ster aan de hemel die hij nooit eerder had gezien. Hoewel de zomer nog lang niet voorbij was, leek het alsof de wereld met rijp was bedekt. De jongen dacht dat het maanstof moest zijn dat overal was neergesneeuwd, morgen zou het wel weer zijn gesmolten, de nacht liet geen sporen na.

Hoe langer hij naar de tuinen keek, hoe meer hij zag wat hij nooit eerder had gezien. Eerst waren het alleen maar onduidelijke, steelse bewegingen in het donker die zijn aandacht trokken, daarna zag hij ook gestalten in allerlei verschillende vormen, die met nerveuze bewegingen uit de schaduwen tevoorschijn schoten om er elders weer in te verdwijnen. Onverwacht verscheen er iemand voor het raam van zijn slaapkamer. De jongen schrok en wilde het uitschreeuwen, om hulp roepen, maar merkte dat zijn stem stom was – stil en met dichtgeknepen keel achteruit deinzend keek hij naar de vreemdeling, die hem door het gesloten raam naar binnen volgde alsof het er niet was.

De indringer was rijzig en mager en had lange, slierterig blonde haren. Zijn gezicht was niet eens onvriendelijk, maar zijn lach en ogen boezemden de jongen angst in. Hij vroeg zich af wie de man was en in zijn hoofd kwam een zachte stem met het antwoord.

‘Herken je me dan niet, kleine jongen?’

Het kind schudde het hoofd.

‘Herken je jezelf niet?’

Opnieuw schudde het kind het hoofd.

‘Kijk maar goed, ik ben wat je later zult worden. Je hebt me gedroomd. Voor je insliep, beloofde je jezelf dat als je eenmaal volwassen was je zelf zou bepalen wanneer je naar bed zou gaan. Je bent dan zoals ik nu, want ik ben je volwassen ik.’

De jongen keek hem verwonderd aan.

‘Je denkt dat wat je droomt niet werkelijk bestaat,’ zei de bezoeker, ‘omdat papa dat heeft gezegd. Je gelooft hem, want papa is een geleerd man, die erg veel weet. Maar er zijn ook dingen die hij niet weet. Daarnet heb je me daarbuiten gezien, samen met de anderen. We worden tot leven gewekt, wanneer we gedroomd worden door jongens zoals jij. Als de mensen wakker worden, verdwijnen we uit hun hoofden, maar we komen daarin terug als de mensen de volgende nacht weer inslapen en opnieuw dromen. Ik weet dat je het niet allemaal begrijpt, maar dat geeft niet, dat komt nog wel.’ Daarna wees hij naar buiten, naar de nieuwe ster die aan de hemel was verschenen. ‘Dat is Sirius, jongen, wees voorzichtig met die ster, hij schijnt niet voor jou.’ Na deze raadselachtige woorden verdween de verschijning. De jongen kroop in bed en probeerde te begrijpen wat er was gebeurd, tot hij moe van het denken weer in slaap viel. Toen hem bij het ontbijt werd gevraagd wat hij had gedroomd, haalde hij de schouders op.

‘Niets,’ zei hij, omdat hij vermoedde dat hij beter niet kon vertellen dat hij ’s nachts bezoek had gehad van zichzelf.

EEN

(1999)

Het eerste hoofdstuk

**Een idylle,
waarin iedereen jong is**

De lente was koel geweest dat jaar, de aarde had zich laat aan de zon kunnen warmen, die pas in de eerste week van juni het grote licht over de velden uitgoot. De wereld was opgeveerd, in de bossen klonken schelle kinderstemmen, witte en wollige wolken trokken traag over, zeilen bolden monter in de bries, tot laat toe slenterden de mensen in de straten en parken en waren weer vergeten dat ze sterfelijk waren.

Met de onverschrokken blik van de jeugd zagen jonge mensen een nieuwe tijd wenken, die haar teken zou dragen, ze wisten dat ze benijd werden en dat de wereld weldra aan hun voeten zou liggen; tot dan oefenden ze hun grootheid in het klein, bakenden ze secuur hun koninkrijkjes af en richtten ze die in met eigen regels. Ook al hadden ze haast, het wachten viel hun niet zwaar, de tijd, jong nog, slaperig nog en stroperig, stond aan hun kant, hun vergankelijkheid was maar iets van horen zeggen.

Intussen vonkte het in hun hoofden van de ideeën die het gezicht van de wereld onherkenbaar zouden veranderen – alleen, het waren nog maar ideeën, dromen die bij elk ontwaken weer verbleekten, maar later opnieuw in hen herleefden, kinderen van de nacht die ze nog waren.

I

Het waren mooie dagen, lange dagen, lome dagen die zomer.

De haag van meidoorns rond het wilde Elzenbos droeg dan wel geen bloesem meer, maar de kamperfoelie bloeide er uitbundiger dan ooit, de hemel was helder, 's nachts waren er meer

sterren dan de mensen ooit aan de hemel hadden gezien, zelfs het water van het kanaal dat E*** in tweeën deelde, leek niet langer zwart, maar glansde geheimzinnig, zonder zijn diepten prijs te geven.

In de schaduw van H***, een grote stad op vijf kilometer van het dorp, leefden de inwoners van E*** vaak nog in de oude plooi. Op antieke kaarten van het leger uit het eind van de negentiende eeuw stond het dorp nog aangegeven als zelfstandig, al hield dat op papier niet meer in dan enkele rijen rode blokjes, veenwerkershuisjes verbeeldend, die scheef en moegewerkt en met op elkaar geklemde kaken langs het kanaal stonden. Uit de ramen straalde nog vroegere achterdocht, hier en daar sijpelde een doodlopend zijweggetje uit de hoofdstraat, op weg naar een boerderij in het achterland. Op diezelfde kaarten was de stad nog niet aan haar uitbreiding begonnen, maar even buiten het dorp waren al wel de sporen van het rangeerterrein getekend evenals het toekomstige, in een eclectische stijl als kasteel ontworpen gebouw van de lijnwerkplaats – aan de overkant lag het veen met een bos van zwarte elzen waar volgens sommigen tijd niet bestond en alles in de war was, wie bij zinnen wilde blijven kwam er niet.

Op de nieuwste kaarten waren de weilanden al voor een deel volgebouwd met moderne flatgebouwen – de lijnwerkplaats was inmiddels alweer naar elders verhuisd, maar het vroegere gebouw stond er nog, de muren beroet door de smook van het stoomtijdperk. Ook de sporen van het voormalige rangeerterrein, met bielzen zwart van de teerolie en overwoekerd door schraal groen onkruid, lagen er nog, tot nu toe waren ze niet van hun rails ontdaan.

Opnieuw was er een jaar voorbij gegaan waarin de plannen van het stadsbestuur hadden moeten worden goedgekeurd dat van de in onbruik geraakte lijnwerkplaats af wilde om op het

terrein een nieuwe wijk te bouwen en opnieuw was het er niet van gekomen om een besluit te nemen. Intussen bleef het spoor gewoon in gebruik, twee keer per week stond er een eindeloos lange trein met stadsvuil te wachten tot het personenvervoer op het spoorwegnet rond middernacht tot stilstand kwam en de tijd was gekomen om naar de bestemming ergens in het hoge noorden te vertrekken, waar het altijd donker was en de zon, zo meenden sommigen te weten, eruitzag als de maan.

Tijdens lusteloze debatten in de gemeenteraad verkruimelden de plannen met het terrein tot een verzameling pietluttige details, bovendien staken geruchten de kop op dat de bouwgrond ernstig zou zijn vervuild. Onderzoek zou moeten uitwijzen of dat inderdaad het geval was. In opdracht van een projectontwikkelaar had een kunstenaar met een aquarel nog zijn visie gegeven over de toekomst van het gebied, waaruit bleek dat het er altijd zomer zou zijn en het gras groen, dat de vrouwen er slank en elegant zouden zijn en grote hoeden zouden dragen, iedereen die er woonde zou de eeuwige jeugd hebben, maar het hoofd van het stadsbestuur stond niet meer naar dit soort waterverfparadijzen.

De inwoners van E*** hadden hun eigen beslommeringen. Af en toe zagen ze een onrustig licht in een van de vier hoektoertjes van de verlaten lijnwerkplaats, iets of iemand scharrelde er rond, een enkeling beweerde dat 'ze' uit het Elzenbos waren gekomen om onheil onder de mensen te brengen, maar geen mens die dat openlijk serieus nam. Er werd niet graag gesproken over de dreiging die er voor sommigen van het Elzenbos leek uit te gaan en die hun een gevoel van onbehagen gaf, waar ze soms niet van konden slapen.

Voor het overige gebeurde er weinig in het dorp, of het moet zijn dat die zomer in een onbeduidende buurt aan de rand een jongeman, een jonge vrouw en twee honden hun intrek namen

in de half vervallen villa waar vroeger de spoordirecteur had gewoond, zoals de baas van het rangeerterrein en de lijnwerkplaats ooit werd genoemd. Eerder al waren er werklui uit de stad gekomen om het pand bewoonbaar te maken. Intuïtief voelde men in E*** dat de nieuwe bewoners geen alledaagse mensen konden zijn.

In café De Drie Sterren deed de monteur die de elektriciteit bij de nieuwkomers had aangesloten gewichtig verslag; hij had een glimp van de bewoners opgevangen, die naar zijn schatting niet ouder dan achttien of negentien jaar konden zijn en amper over meubels hadden beschikt om het huis mee in te richten.

Later meldden zich stemmen die stellig wisten dat de bewoners nog jonger moesten zijn, dat ze waarschijnlijk nog kinderen waren. Als dat waar was, moest er iets bijzonders met hen aan de hand zijn – kinderen kochten geen huizen, al helemaal niet wanneer er in geen velden of wegen ouders te bekennen waren, want niemand had die nog gezien. Vroeg of laat zouden die wel verschijnen, want hoe kwamen die kinderen anders aan geld om zich in leven te houden en hun rekeningen te betalen?

De bewoners bleken beiden Ingelant – met een t – te heten en moesten wel broer en zus zijn, omdat ze gezien hun jeugd geen getrouwd stel zouden zijn. Intussen waren ze al waargenomen terwijl ze om het huis liepen, onwennig wadend door het hoge gras van de lang verwaarloosde tuin. Beiden waren rijzig. Bij nader inzien kon de jonge vrouw alleen al gezien haar lengte en verschijning geen kind meer zijn. Buitenshuis werd ze vaak vergezeld door twee herdershonden die zenuwachtig om haar heen draaiden.

Behalve lang en slank was ze ook ernstig.

Enige tijd nadat ze waren ingetrokken, had men broer en zus Ingelant in een oude auto langs het kanaal zien rijden, later werden ze ook in de supermarkt verderop in een voorstad opge-

merkt. Twee keer per dag liet de jonge vrouw de honden uit langs het kanaal – waarom haar broer zich zo weinig liet zien wist het dorp niet, misschien hield hij niet van de buitenlucht, misschien was hij niet gezond en verdroeg hij de zon of misschien zelfs het daglicht slecht – het kon ook zijn dat hij helemaal geen daglicht nodig had en in het donker leefde.

Intussen had men gehoord dat de jonge vrouw oud genoeg was om haar handtekening onder een koopcontract te kunnen zetten. Bij nader inzien was alles aan de koop normaal geweest, al bleven sommigen in het dorp hun twijfels houden.

Een fletse zon ging schuil achter een dunne sluier van vermoeide wolken, gefilterd licht gaf alles verschoten tinten – de anders zo heldere stemmen van de dieren waren nergens te horen, roerloos hing de stilte boven de velden, de mensen zwegen. Het was warm, de hitte leek niet van boven, maar uit het asfalt op te dampen, alsof vlak onder de weg de aarde kookte, wat nog werd versterkt door de uitlaatgassen die door de windstilte niet wegwoeien, maar neersloegen en aan de huid bleven plakken.

Het was op deze drukkend warme zomerdag dat de jongeman tegen het eind van de middag in het dorp werd gezien. Evenals zijn zus was hij lang op het tengere af, zijn slierterige blonde haar droeg hij tot bijna op zijn schouders alsof de jaren zeventig nog niet voorbij waren. Met grote, zelfbewuste passen en wapperende jaspanden, het hoofd opgeheven en een raadselachtige glimlach om de lippen liep hij door de hoofdstraat; even bleef hij op de brug staan om naar het kanaal te kijken dat verderop in de einder verdween, voor de huizen aan weerszijden van het water die hem stuurs nakeken had hij geen belangstelling.

Zijn verschijning in het dorp bleef niet onopgemerkt. Geen mens had ooit zo zelfverzekerd in een versleten regenjas door E*** gelopen als hij, alsof de hele wereld van hem was, zo van

zichzelf vervuld was hij geweest – en dan die glimlach, niemand in het dorp had zo'n glimlach.

Toen de jongeman een half uur later op weg naar huis opnieuw door de hoofdstraat liep, was hij in gezelschap van die knul van Werstal, de geschiedenisstudent die in E*** geboren en getogen was en er nog altijd woonde. Geesje Vervliet en hij waren de enigen uit het dorp die naar de universiteit waren gegaan. Nu liep Cornel Werstal op met de jongeman in de regenjas, alsof hij hem al jaren kende.

2

's Avonds, wanneer de zon onderging en de wereld een silhouet werd, tekende de oude lijnwerkplaats zich met zijn kantelen en torentjes af tegen de hemel als een alleen nog maar aandoenlijk bastion dat in de moderne tijd geen zaak meer te verdedigen had. Daar stond het, nutteloos en leeg en in zichzelf verzonken – vleermuizen huisden er, tegen de muren hoopten zich plastic vuilniszakken op, bij wind klepperden de ramen in de spinningen, maar niemand die dat hoorde, daarvoor stond het te ver van het dorp.

Het was in deze zomer dat Etzel Aksema, die toen eenentwintig was, zijn moeder liet weten dat hij niet langer thuis bleef wonen. Zonder van haar werk in haar laboratorium op te kijken had ze hem zuchtend een kort knikje en haar creditcard gegeven, omdat hij toch niet op haar toestemming zou wachten en gewoon zou doen wat hij in zijn hoofd had, ook al was ze het er niet mee eens. Bovendien had hij met zijn eenentwintig jaar de leeftijd om het huis uit te gaan, de creditcard zou ze later wel terugkrijgen.

Etzel raapte zijn spullen bij elkaar, zocht wat kampeerbodigheden bijeen en koos in de lijnwerkplaats, waar ooit de trei-

nen werden gerepareerd, de grote directiekamer met de voorname houten lambrizing als verblijfplaats.

Nadat hij zich provisorisch had ingericht, inspecteerde hij het bouwwerk. Jarenlang had de lucht in de gangen er vrijwel stilgestaan, niemand had haar bewogen of zelfs maar in- en uitgeademd. Als een ontdekkingsreiziger die pas ontsloten gebied in ogenschouw kwam nemen om er kwartier te maken liep Etzel Aksma er rond. Stijfjes liet het gebouw hem toe, het kon hem toch niet verleiden met zijn kloosterlijke gangen, mozaïekvloeren of gewelfde plafonds en bruine eikenhouten deuren. De ontdekker glimlachte zelfverzekerd, hij kwam de nieuwe tijd brengen, de oude, die er stil en weerloos was blijven hangen, zou voor altijd plaats moeten maken. Hij zwierf van kamer naar kamer, vond in kasten verbleekte computeruitdraaien, vergeelde werktekeningen en kasboeken, waarin nog met de hand voorraden waren bijgehouden.

Vanaf de galerij op de eerste verdieping kon hij de grote schemerige reparatiehal overzien. Hier en daar viel door de vuile ramen een sprankje zon op de plek waar vroeger locomotieven en wagons werden hersteld; het weinige daglicht was het enige dat hier bewoog, en dan alleen nog wanneer het kwam en ging.

Etzels rondgang door het gebouw stokte, zijn aandacht was getrokken. Even had hij gemeend te zien dat er zich nog iets anders roerde dan alleen het verschuivende licht. Een humeurig opwarrelen van stof leek het, alsof iemand in zijn slaap was gestoord – daarna daalde het weer.

Toen hij later een van de hoektorentjes van het gebouw had beklommen om uit te kijken over de wereld aan zijn voeten, zag hij de lange, ranke gestalte van een jonge vrouw, vergezeld door twee herdershonden over de Oude Zeeweg zijn kant op komen. Ze haastte zich niet. Bij het Elzenbos bleef ze staan en keek peinzend naar de uitgebloeide meidoorns en de bramenstruiken die

het als een stekelige muur omgaven, waartegen sierlijk de kamperfoelie was opgeschoten. Door de enige opening die ze hadden gelaten liep een smal pad naar binnen. De herdershonden slenterden naar het bos, bleven plotseling staan en staken hun neus zoekend in de lucht, daarna keerden ze zich af en liepen verwonderd weg.

Voor het gebouw van de lijnwerkplaats wachtte de jonge vrouw op de honden. Kennelijk was ze voor het eerst deze kant op gegaan, want ze keek wat onwennig om zich heen. Ze rekte zich uit, ging in het gras van de berm zitten en begon zachtjes te zingen. Haar stem was niet geoefend, maar wel helder en onverwacht meisjesachtig. De honden keken op en renden kwispelend op haar af. Huilend en piepend draaiden ze om haar heen, een van hen ging onderdanig op de rug liggen.

Etzel luisterde betoverd. Werktuiglijk sloot hij de ogen en had even het gevoel dat ze voor hem zong, dat ze, licht als ze was, tegelijk met haar stem naar hem opsteeg om hem te betoveren – niet uit ijdele behaagzucht, maar omdat ze zo was: betoverend.

Van zijn positie keek Etzel neer op haar gestalte, het weelderige haar woei even op en hij kon het mooie, strenge gezicht zien dat tegelijk sereen en voornaam was.

Een groot, onstuitbaar verlangen kwam over hem heen, stormachtig stortte het zich in hem uit, drong overal bij hem binnen, alles omwoelend wat het op zijn weg vond; schaterend blies het hem de duizelingen als dwarrelende sneeuw door het hoofd, tegelijk waaierde het zich in hem uit als een breed wild, onstuimig stuwend gevoel van vervulling dat in al zijn vezels voelbaar was, iets groots en stralends maar tegelijk ook vormeloos' was het dat hem naar een oogverblindend wit punt leidde – alles in hem snelde ernaartoe, naar dat bijna vloeibare, kloppende licht, waarin zich zijn hartstocht en verlangen hadden sa-

mengebald. *Jung und morgenshön* gloeide het in Etzel Aksma op. Als een wolf wierp hij het hoofd in de nek en lachte geluidloos.

Tot zich schaduwen formeerden, kleine en grote duisternissen die de toekomstige afwijzing alvast organiseerden. Instinctief beseftte hij dat de extatische eenwording met de jonge vrouw, die het gloeiend witte punt hem had willen tonen, nooit werkelijkheid zou kunnen worden, hij zou haar niet krijgen, hoonden de schaduwen, vaderloze, voortijdige schoolverlater die hij was, nietsnut, levend op de creditcard van zijn moeder, stamelaar in het gezelschap van tsjilpende meisjes.

Hij haalde diep adem, liet het hoofd hangen, maar zie: de hemel nam hem in zijn armen, een koel briesje streek langs zijn gezicht. Etzel Aksma lachte van verwarring en verwondering tegelijk. Was het een teken?

De eerste nacht die Etzel Aksma in de voormalige directiekamer doorbracht, bleef hij lang wakker liggen en dacht aan de jonge vrouw met de honden. Wie zou ze zijn? Zou ze alleen zijn, zou ze hem willen leren kennen, zou ze verlegen zijn als ze hem zag of zich hooghartig afkeren? Alleen al haar aanblik had hem gelukkig gemaakt, maar tegelijk begreep hij ook wel dat hij geen enkele aanspraak op geluk kon maken. Wat er zich in zijn hoofd afspeelde was allemaal fantasie.

Eindelijk sliep hij in, maar kort na middernacht schrok hij weer wakker. Hij had vreemd gedroomd. Een eindeloze rij werklui was de hal van de werkplaats binnen komen schuifelen, alsof ze aan het werk gingen, zoals vroeger. Zich oprichtend op zijn matras keek Etzel verwilderd om zich heen. In het weinige maanlicht dat het vertrek binnenviel, meende hij werkelijk iemand aan het voeteneinde te zien staan – toen hij beter keek, zag hij dat de verschijning niet alleen was, er waren er meer zoals hij. Ze droegen lasmaskers en -brillen, allen leken te zijn opgetrokken

uit stof, roest en ijzer. Ze groepten samen in zijn kamer en zongen bijna onhoorbaar zacht droevige koralen die over consistentvet, staal en cokes gingen, over oude, zwarte locomotieven waar van ze hadden gehouden, over glanzende drijfstanden, gepoetst koper, blinkende klinknagels – ze zongen over rood geschilderde wielen, vuur en de gloed van de vlammen, ze zongen ook over de zoemende motoren van de elektrische locomotieven, de glans van het koperdraad van de spoelen en weerstanden, over de vonken en koolborstels. Het was een zacht etherisch, zoemend zingen, als in een verre kerk op zondag, toch hoorde Etzel hoe de stemmen om de beurt invielen en zoekend naar harmonieuze samenklanken in elkaar overvloedden – zo vulde een wolk van zingende geesten het voormalige directievertrek.

Etzel luisterde beklemd en overdonderd, daarna werd hij bang. Hij pakte zijn lantaarn en scheen om zich heen, waarop de gestalten uiteenvielen en in het licht oplostten – de stemmen verwaaiden.

De volgende nacht waren ze er weer. Opnieuw luisterde hij naar hun diepe, roestige stemmen tot zijn ogen traanden van vermoeidheid en hij in een onrustige slaap viel. Toen hij de nacht daarna een paar grote brandende kaarsen neerzette, zag hij ze niet meer. De dagen daarna bleef hij vaak nog enige tijd wakker liggen en luisterde hij of hij hen hoorde, maar het bleef stil.

Hij sprak er met niemand over, ook niet met zichzelf. Alles wat hij niet begreep, zou hij later wel eens begrijpen. Als zijn ideeën voor de lijnwerkplaats vorm hadden gekregen, zouden de zingende mannen vanzelf verdwijnen. Hij lachte en spreidde de armen uit. Er zou dan overal licht zijn, vol onrust, in flitsen en schichten door de ruimte schietend en het donker geen vrede gunnend.

Kort daarop liet hij de hal van de spoorwerkplaats zien aan Anno Annes en vertelde hem wat hij ermee van plan was. Als

een hond die eindelijk van de lijn mocht, rende Anno daarna kamer in, kamer uit en juichte aan een stuk door. Ja, ja, natuurlijk zou hij Etzel helpen met licht en geluid, hij vloekte van opwinding en geluk, zijn ogen straalden. Hij stond tot zijn beschikking.

3

Onderweg naar De Drie Sterren werd Cornel Werstal aangesproken door Anno Annes, die hem buiten adem achterop kwam. Of hij het al wist. Etzel Aksma had grootse plannen met de leegstaande lijnwerkplaats.

‘Gaat hij treintje spelen?’ vroeg Cornel.

Anno sperde zijn kraalogen wijd open van verbazing. Dat Cornel er niets van wist! Terwijl hij breedvoerig en opgewonden uiteenzette dat Etzel onlangs in het voormalige kantoor van de werkplaats kwartier had gemaakt, vroeg Cornel Werstal zich verveeld af of hij Anno Annes eigenlijk wel mocht. Hij geloofde dat mensen met kraalogen loerders en gluurders waren die geen brede blik op de wereld hadden – hij glimlachte, tevreden dat hij geen kraalogen had.

Over zijn woorden struikelend legde Anno uit dat Etzel van plan was een disco in te richten in de voormalige reparatiehal, waarbij hij geestdriftig de armen uitspreidde om aan te geven hoe groot de hal ongeveer was.

‘Dat je er niets van weet, man.’ Verbijsterd schudde Anno het hoofd. ‘Sirius gaat het heten, iedereen heeft het erover.’ Hij zag de scepsis van Werstal en deed er nog een schepje bovenop. Qua elektronica wilde Etzel alleen het nieuwste van het nieuwste, de nieuwste mengpanelen, de nieuwste draaitafels, de nieuwste schijnwerpers – en hij, Anno Annes, zou ze gaan installeren.

‘Boxen zo groot als koelkasten, man. Overal lampen, spie-

gelballen en spots voor de dwaallichtjes. Het geluid zal donderen alsof er een raket vertrekt, tot in de stad ga je het horen, ik zweer het je. Je kent Etzel, die neemt geen genoegen met half werk.' Hij raakte steeds opgewondener. 'Er zal nachten achtereen gedanst worden. Daar komen de mensen voor.' Hij bewoog zijn hoofd en lichaam in quasi-trance alsof de toekomstige dreun van de disco al bezit van hem had genomen.

Terwijl Werstal verwonderd naar de dansende en gebarende Annes keek, die zo meer dan ooit op een vogelverschrikker leek, vroeg hij zich af waarom hij eigenlijk met hem omging. Waarschijnlijk was Anno nog maagd en leefde hij als zweterige adolescent met de dood in het hart. Hij sprak er wel eens over als hij had gedronken en praatziek werd: hij was bang zomaar op een dag te sterven. Nu herinnerde Cornel zich weer dat Anno op de lagere school ooit in het vuur van het spel was toegeroepen: 'Jij bent dood!' Daarna hadden de grote jongens geprobeerd hem ceremonieel in de zandbak te begraven. Anno was als kind van vijf zo mager geweest dat je zijn geraamte door zijn vel heen kon zien schemeren, hij was dus een goed lijk. Het plan van de jongens was dat hij, als bij een echte begrafenis, helemaal in de aarde zou verdwijnen. Terwijl ze het zand over de doods-bange Anno heen hadden geschept, had deze gezien dat er een vreemde tussen de jongens had gestaan, een volwassene die zich angstaanjagend grijnzend over hem heen had gebogen, zodat hij was gaan gillen en schreeuwen van angst. Hij werd bevrijd door een patrouillerende juf die het zand uit zijn betraande ogen had geveegd. Tot op de dag van vandaag was Anno overal het gezicht van de vreemde tegengekomen en hij had steeds geweten wat die van hem wilde.

Intussen raakte hij maar niet uitgepraat over Etzels plannen, voortdurend schoten de wenkbrauwen opgewonden omhoog tot aan de haargrens en rekte hij de stakerige armen tot het ui-

terste uit om de ongekeende omvang van Etzels onderneming aan te geven.

Quasi verveeld keek Cornel naar de lucht. Er vloog een buizerd over. Sinds kort hing het beest hier rond, hij had zijn nest in het Elzenbos, zeiden ze. Verstrooid de vogel naar het westen volgend vroeg hij zich af waarom niemand eerder de moeite had genomen hem te vertellen wat Etzel van plan was. Zou het komen omdat hij met Balder Ingelant was gezien?

Etzel en de anderen hadden natuurlijk gehoord dat hij en Ingelant samen langs het kanaal hadden gewandeld en hadden ongetwijfeld smalende opmerkingen gemaakt over Werstals 'nieuwe vriendje en zijn lange zus'. In werkelijkheid wist Cornel Werstal nauwelijks iets over Balder Ingelant en nog minder over de zus, behalve dat ze op het eerste gezicht van aanzienlijke afkomst moesten zijn – misschien waren ze wel van adel.

Toen hij hen in een café tegenover de universiteit had zien zitten, was hij in een opwelling bij hen aangeschoven. Hun verwonderde blikken negerend had hij zich voorgesteld als een buurman. Zwijgend, zij het niet zonder belangstelling, hadden de Ingelants toegekeken hoe hij heftig gebarend zich had uitgeput om hun interesse te wekken. Geleidelijk aan waren zijn verhalen almaar wonderlijker geworden, zijn gezicht was gaan gloeien, het zweet was hem uit de oksels gestroomd. Toen zijn mond moe werd en hij even zweeg, vroeg hij zich vertwijfeld af wat hij eigenlijk van hen wilde: opgenomen worden in hun midden?

Ja, hij wilde in hun kringen verkeren, waar je misschien wel denkers en dichters kon tegenkomen, waar schakers en musici met elkaar verkeerden, waar iedereen dagelijks een sonnet schreef of waar men gewoon op zich al voornaam was. Want voornaam waren ze, dat stond voor hem vast. Opgelaten door het zwijgen van de Ingelants en zijn eigen verwarring was hij

almaar sneller gaan praten, hen nerveus gadeslaand. Intussen was het hem niet ontgaan dat de twee een fraai ingehouden, chic chagrijn uitstraalden dat hem buitensloot; zojuist hadden ze een huis aangeschaft, dus waarom zouden ze iets met hem te maken willen hebben? Hij had geen huis, geen auto, geen deftige komaf – hij had niets.

Het zweet was nu overal, zijn handen lieten afdrukken na op de tafel. Geen moment onderbraken de Ingelants hem om iets terug te zeggen of hem te vragen nu maar eens zijn mond te houden. Intussen hielden zij wel hun mond en luisterden ze wel-opgevoed, met een enigszins scheef gehouden hoofd, als een koninklijk paar op werkbezoek, en met een quasi belangstellende frons naar wat hij allemaal te zeggen had. De gezichten waren even bleek als de handen die ze sierlijk over elkaar in de schoot hadden gelegd. Hij zag hoe de aderen onder hun huid zich blauw vertakten – zekere tekenen van adeldom, wist hij. Waar hadden ze geleerd zo te zijn, vroeg Werstal zich af. Waar kwamen ze eigenlijk vandaan? Een intimiderend beeld drong zich aan hem op: hij was weer kind en zag in de verte een landgoed tussen de bomen schemeren, een traliehek bewaarde het huis en het omringende gebied voor indringers. Voor dat hek stond hij, hij mocht niet naar binnen en keek van afstand naar het uitgestrekte gazon waar twee lange, dunne kinderen in blinkend witte kleren een voornaam en ernstig spel speelden waarvan hij de regels niet kende – er werd ook niet van hem verwacht dat hij die kende.

De jonge vrouw, die zich had voorgesteld als Gundula Ingelant, stond na enige tijd op. Ze was lang en indrukwekkend, er kwam geen eind aan haar opstaan. Al oprijzend werd ze almaar langer, uiteindelijk torende ze hoog boven Cornel uit, die sprakeloos was blijven zitten en verbluft naar haar opkeek. Ze gaf hem een kort knikje, mompelde een verontschuldiging, wisselde een blik van verstandhouding met haar broer en verwijderde

zich, gevolgd door de honden, met grote zwevende passen op hooggehakte schoenen die de aarde niet leken te raken, het dikke, donkerblonde haar danste op haar rug.

Als verdoofd keek Werstal haar na. Om niet compleet voor haar te capituleren zei hij tegen zichzelf dat haar toch ook iets decadents aankleefde. Onlangs had hij een college over decadentie gevolgd en dus wist hij er iets van. Daarnaast had hij uit de oude encyclopedie van zijn vader opgestoken dat uitzonderlijke lengte en dunne benen degeneratieverschijnselen waren. Van kleine, geblokte zwervers op de savanne waren de mensen, die het goed hadden door te veel eiwit en slecht drinkwater, breekbare bonestaken geworden met veel te grote hoofden, waarmee ze bij hun gewelddadige geboorte hun moeders pijnigden. Wat daarvan ook waar was, zij die daar liep was een kop groter dan de mensen om haar heen, waardoor die altijd naar haar zouden moeten opkijken.

Al die tijd had haar broer onthecht glimlachend naast haar gezeten en Werstal het woord gelaten tot die uiteindelijk vermoeid zweeg en hem hulpeloos aanstaarde. Zonder iets te zeggen keek hij, nog altijd glimlachend, terug.

Onverwacht stond Balder Ingelant op. 'Prettig met iemand uit het dorp kennisgemaakt te hebben,' zei hij vormelijk, maar beslist niet onvriendelijk. Integendeel, er zat iets toeschietelijks in de toon en de houding waarmee het gezegd werd.

Geen van de Ingelants had opgedronken wat ze besteld hadden, hun glazen waren nog halfvol. Toen Werstal wilde opstaan kwam een dienster op hem af en vroeg wie de consumpties ging betalen. Verbouwereerd keek Cornel Werstal haar aan. 'Ik ken die mensen helemaal niet,' zei hij.

'U heeft anders aan een stuk door met hen gepraat. Dat zag ik wel.' Ze noemde het verschuldigde bedrag en hield haar hand op.